

Стефан Данаилов:

ГРЕХОТА Е

антиките от частните колекции да стоят заклучени

Интервю на Ирина Вагалинска с министъра на културата за печеленето на пари и загубата на приятели, за борбата с лобитата и с килограмите, за истината в рейтинзите и копията сред тракийските съкровища, за тиктакането на биологическия часовник и настройката към европейската цветова гама

Вярвате ли на социолози, господин министър? В края на миналата година една агенция ви сложи на второ място след президента, преди Бойко Борисов. Ден по-късно друга ви нареди четвърти и регистрира паднало доверие.

- Аз по принцип бях в първата тройка цялата 2006-а. Изпреварил съм Бойко Борисов? Може, но по приятелска линия... Не, казано извън шегата, има истини в рейтинзите. Наблюдавам социолозите, вярвам с едно наум. Но по-важно е не как стои отделната личност, а как стои цялото правител-

Беше ми смешно и странно да чувам „Добро утро, господин министър“, но ухото свиква. Да съм си повярвал? Не мисля. Министърът не ходи по различен начин в тоалетната, нито общува по-иначе с хората.

ство или партия.

Защо според вас винаги изпреварвате премиера в класациите?

- Аз съм по-стар, по-висок... Не, тук става въпрос за друга популярност, тя е от години. Отдавам мястото си и на актьорството. Но ние в министерството се опитваме да постигнем нормален уют в театрите, оперите, галериите, музеите и другите културни институти - може би част от оценките, които получавам, идват от тази посока.

Иска ли ви се понякога да сте силов министър, да ви се чува думата повече, когато става въпрос за пари?

- Аз си имам моите начини. Действам с темперамент, с прокламации, с каквото се наложи.

Усрните ли по масата?

- Че аз съм много интересен министър, вие какво си мислите! Вече напълно нависо с бюджета и как трябва да се управлява. През 2001 г. за капиталови разходи беше отпуснат само един милион. По-късно, след разговори с тогавашния премиер Симеон Сакскобургготски, започна отделянето на цели средства. Така тръгнаха възстановяването на Младешкия театър, социализацията на Плиска и Преслав. В първия ми бюджет като министър капиталовите разходи бяха 7.900 млн. Целевите средства за поддръжане на културния календар - към 10 млн. В тазгодишния бюджет капиталовите са 9 млн., а целевите - към 16 млн. Ще има растеж, така че няма място за притеснения. Вече се вижда, че не се опитваме да правим само козметични промени. Достатъчно е да спомена изцяло обновения Театър 199, големия ремонт на Държавния музикален театър „Стефан Мавродиев“, а също и започнатия мащабен ремонт на сградата на Софийската опера и балет. През 2007 г. идва редът на Сатиричния театър и „Създа и съях“ в София, на Старозагорската опера, театрите в Смолян и Варна. Това са само част от нашите проекти.

Артистите още ли са доволни, че почно вие станахте министър?

- Е, доволен артист няма! Може да

© БЕРН ПЕТКОВ

му е уютно в гримьорната, но изведнъж да рещи, че непременно трябва да получи 13-а заламата... Ние имаме 113 второстепенни разпределители в министерството, 7600 творци и администратори. Сред тях музиканти, куклени и драматични артисти - все хора, които искат съответното уважение, ухажване и материално стимулиране. Но сме във валутен борд, както знаете. Разката на разходите се определя от бюджета. През 2006-а беше заложено да имаме приходи от 11.500 млн. лв. Неочаквано дори за финансистите в министерството, а и за мен самия излязохме с 3.200 млн. отгоре. Проблемът е, че нямаме право да похарчим тези пари, те отиват в бюджета. Заинтересувах се има ли такива печалби в други ведомства? Имало, но

от такси и глоби. А нашите са от труд! Все пак Министерството на културата получи бонус от 1 млн. лв., за да могат второстепенните разпределители да направят своите разплащания.

За какво не ви стигнаха парите?

- Те никога не стигат, но се намира изход. Например за нашата активна международна дейност от проекти получихме още над 550 хил. лв. С тях направихме програмата в Европа. По време на Дните на българската култура в различни страни разбрах, че не ни познават достатъчно. Във Франция например почти нищо не знаеха за България, в Бавария - също. У нас имаше спорове дали трябва да пътуват практиките съкровища. Аз се надявам, че ще правим още изложби с тях, защото

се убедих какъв голям уважение предизвикват по света. Видях отблизо околните очи на колеги министри, на президенти и кралици. Хубаво е съгражданите им да проследят, че българите не са народ от престъпници, лъжници и проститутки, а имат древна култура.

Музейните директори у нас примираха ли се да си опразват витрините в името на националния имидж?

- Откакто аз съм министър, дългосрочни договори за гостуване на изложби със съкровища навън не се сключват. Пътуват малко предмети за по три-четири месеца, а не по 3000 експонатата за година. Коеато ни искат съкровищата от чужбина, предлагаме есенно-зимния сезон - тогава се очакват по-малко туристи тук. Уважаемите „сдържатели“ на тези ценности у нас получават всички суми от изложбите. Така че спорът утихна. Съжалявам само, че няма средства да командировам 10 музейни ръководители, за да видят в „Жакмар-Андре“ в Париж как се подрежда експозиция.

Защо толкова се проточи работата по новия Закон за паметниците на културата?

- Трудно е. Идеята беше да е готов в края на 2006 г. По проекта работи активно Комисията по култура в 40-ото Народно събрание заедно с група от Министерството на културата. Преведоха се законите на цяла Европа. Оказа се, че най-близки и най-интересни за нас са гръцкият и италианският. Мисля, че до края на 2007 г. ще имаме нов Закон за паметниците на културата. Не крия, че около него има много любов, много интереси.

И много влиятелни колекционери.

- Да да бяха само те...

Как се отнасяте към колекционерите и легализирането на техните колекции?

- С уважение. Току-що разписах част от официално регистрираната колекция на Васил Божков да бъде показана в Брюксел този януари. Това са неща, които хората трябва да виждат. Грехота е антиките да стоят заключени, защото колекционерът няма сграда да ги покаже - това е шикване на закона. Друг проблем е, че коевото колекционерите не са регистрирани, няма и снимков материал. Ако ние например имахме фотоси за чинията, която беше предложена на търже в Лондон, щяхме да си я приберем! Разследването продължава, то ни напомним пак, че опистът е важно нещо. Същият проблем го има и при иконите - като хванат крадени на митниците, не знаем къде да бъдат върнати. Синодът обаче се плаши от създаване-

то на регистър с описание и снимки на иконите по нашите църкви и манастири, защото така щяха да се разгласи къде какво има за обирване. Но това няма да е списък за разгласяване, а и крадците не чакат него.

Споменахте чинията от Лондонския търже, за която се появиха съмнения, че е изнесена нелегално от България. Не беше ли абсурдно едно интервю с иманяр да задейства две министерства у нас? Не е ли по-логично той да е в затвора, вместо да се бие в гърдите като патриот?

- Първо си помислих, че е някой, който се надява да се прочуе. Но много ми се искаше да е прав, да е наша чинията и да си я приберем. В същото време звучеше абсурдно как този човек я е намерил, как е взел фалшиви пари... Но реакцията на прокуратурата беше много сериозна. Имаше и две щастливи обстоятелства - че не се намери купувач за чинията и че е на територията на ЕС. Ако я беше купил американец, нямаше да ѝ хванем следите.

Спокоен ли сте за съдържанието на българските музеи след обира във Велико Търново?

- Не, дълбоко съм неспокоен. Изглежда редно уникалите да си стоят в регионалните музеи, които са под упра-

влението на общините. Аз не искам да упреквам местните власти, но видяхме как, ако няма финансово обезпечение, може да изчезнат ценни монети. Щеше да е по-безопасно, ако имахме сигурен трезор за оригиналите, а по музеите да показват копия. Има и друг проблем - с редки изключения директорите са научни работници и наистина получават обидни заплати, но и когато им отпуснат пари, небиваги се справят. При инвестиция от 7 млн. лв. за Преслав и Плиска не е ли неудобно приходите за цялата 2005-а да бъдат само 15 000 лв.! Обектите са близо до морето, инфраструктурата е прекрасна, какво липсва? Добър мениджър.

Имаше ли по-добър купувач за „Бояна филм“ от този, с когото беше сключена сделката? Можехте ли да промените нещо?

- „Бояна филм“ беше забавено положение за кабинета. Много съм говорил по темата, не искам пак да обсъждаме дали Киноцентърът трябваше да се продава, или да се търсят външни инвеститори при сериозно участие на държавата в управлението. Аз приключих разговорите с купувача с думите: „Ще видим какво от всичко, което предлагате, ще се състои.“

“Като хванат крадени икони на митниците, не знаем къде да бъдат върнати. Синодът обаче се плаши от създаването на регистър с описание и снимки на иконите по нашите църкви и манастири, защото така щяло да се разгласи къде какво има за обирване.”

там, че направихме пробив с двата милиона за изкупуване на литература за библиотеките. Водят се преговори с чужда фондация за компютризиране на 300 от тях. Но аз шумя след като стане работата. Противник съм на първите конки и предварителните хвалби. И все казвам, че е важно не само книгата да е достъпна, а и у децата да има желание за четене, за което е важен семейният кръг. Виждам съм в близки нам държави с древна цивилизация в къщата да няма нито една книга освен три технически, свързани с работата на бащата. Когато на няколко километра от нашата граница продаваха Омур на килограм, тук трябваше да пускам всичките си връзки и усмивки, за да се сдобия със „100 години самота“ на Маркес. След това се случи книжарници да стават базари и бингозали, а това се отразява на желанието за четене. Но все пак от всички сфери на изкуството като че най-тежък беше преходът за българското кино. В един момент то абсолютно изчезна! Сега нещата потръгнаха, все да се говори за български филми по света, за пръв път отворихме павилон в Кан.

Как намирате време за снимки? Министерът ли пречи повече на актьора Стефан Данаилов, или обратното?

- Винаги страда изкуството. Не мога да поддържам работата си в театъра. „Жените на Джейк“ се търси много, но през 2006-а не възстанових представлението - натоварването ми дойде в повече, тъй и как да говоря за любов с тия килограми... Но децата са на линия, пак ще играем един ден! Никога не забравям обаче, че голямата ми работа е в министерството. Най-много се измъчвам заради невъзможността да общувам с моите студенти. Имаше как да откажа продължението на италианския сериал „По съвест“. Някои вестници писаха, че заради филма замислям за три месеца и зарязвам всичко. Няма такава нещя, подредил съм си програмата така, че киното да не пре-

чи на основните ми задължения.

Загубихте ли приятели покрай поста? Чухте ли някои да казва: „Ех, Ламбо, ти беше хубав човек, а виж властта какво направи от теб“?

- Загубих много приятели, но такива думи не съм чул. Просто хората отбиха да ме търсят, защото или не вдигам телефона, или ги моля да звънат по-късно, защото съм в заседание. Не, не съм се променил! Да, беше ми смешно и странно да чувам „Добро утро, господин министър“, но ухото свиква. Да съм си повярвал? Не мисля. Министерът не ходи по различен начин в псалмистната, нито общува по-иначе с хората. Само ми е тежко, че като съм сред колеги на премиера или рожден ден, всеки идва с проблем при мен и работният ми ден става 20 часа. А и биологическият ми часовник тиктака - знам, че все повече се скъпява времето, в което ще имам енергия за сцената. Но съм се хванал на хорото...

Сега всички ще трябва и да валсират по европейски. С какво според вас ще спрестем съгражданите си в ЕС при по-близък контакт?

- Те сами се напращаха предварително. Ще трябва да се доказваме, но няма страшно. В Стара Европа близо нова кръв, ние сме деен народ. Сред деите винаги има и отчаяни. Българинът по традиция изпитва страх пред неизвестното, но се надявам днешните 14-15-годишни по-лесно да се адаптират. Ще се създаде по-нормално отношение към държавата и законите, които досега тук се прескачаха. Въпрос на нагласа е - дори аз самият съм забелязвал, че невинаги спазвам правилата.

Да не би да пресичате на червено?

- Не, понеже съм по-тромав, внимавам. Но иначе по дребни поводи съм си казвал: „Какво толкова, и така може...“ Европа ще ни дисциплинира. Гърците, които по манталитет не са много по-различни от нас, наля влезоха в тля. Преди около 3 г. бях в Португалия и обезумях как за един ден я обикаляш по тия невероятни аутобани! А преди ЕС 400-те километра от Порто до Лисабон са се изминавали за 48 часа. Много е важно колко от фондовете ще можем да усвоим и дали ще са правилни инвестициите. Няма да е лесно, особено за моето поколение. Аз и до ден днешен помня как като студент излязох за пръв път в Европа. Слязох от влака на гарата във Венеция с група четвъртокурсници и заленах за една будка - половин час поливах цветяте! След прехода поне сме настроени към западната гама. Не е като да падне Берлинската стена и веднага да прекрачим в другия свят. Ще се да е голямо шоу - стой, та гледай! ❗

Застрахова ли се държавата, че няма да стане като с кината? Тоест някой да поеме ангажименти, после да ги „забрави“ и санкцията да се окаже по-малка от печалбата му.

- Има си Агенция за приватизация, там питайте. Аз не съм подписвал джирсоването на акциите. Според мен останала въпросителна и уязвима меса, ще има проблеми със земия. Надявам се да не се случи това, което стана с кината. Обнадежен съм, че купувачът на „Бояна филм“ пое ангажименти към българското кино. Видях договорките с НАТФИЗ, голяма част от обучението на бъдещите ни оператори и режисьори ще бъде в базата там. Има предложение за допълнително субсидиране - над договореното за двата български филма годишно, дано да се реализира.

Мислите ли, че без промяна в ДДС ще има ефект от Меморандума за книгата, който подписахте заедно с образователния министър и представители на медиите?

- Две години поред парламентарната група на „Кодичия за България“ предлагаше ДДС върху книгите да падне до 10 процента. Но се убедих, че когато гледаш проблема отвън е едно, а откъм министерството - друго. Смя-